

IDEĀLI

Kaleidoskopiska drāma

Augstu un košu koku aleja klintainā jūrmalā. Saules rieta sārtums. Sarunu vieta: terase uz krasta klints, no kuŗas pārredz jūru un daļu no auglīgās ielejas. Uz terases, koku ēnā guļ nedzīvs, daiļš jauneklis. Nāras kāpj augšup, no viņu baltajiem plīvuriem pil ūdens lāses, norietošā saulē vizēdamas.

P i r m ā n ā r a

(dziedādama). Fēniks'! Fēniks'!

N ā r u k o r i s

(ar atbalsīm, arvienu klusākām). Fēniks'! Fēniks'!

F ē n i k s s

(liesmu sarkans putns lido pār klintīm). Neprasāt, nedziedat! zeme sērās.

P i r m ā n ā r a.

Fēniks'! teic, kas viņš ir? Mirstot viņa vaids mūs no vilņiem augšup sauca.

N ā r u k o r i s

(pirmajās niansēs). Mirstot viņa vaids mūs augšup sauca.

F ē n i k s s.

Neprasāt, neprasāt! Vai! (Pazūd.)

N ā r u k o r i s

(ar simtām atbalsīm). Vai!
(Uz jūras parādās daudz laivas, gan baltām, gan melnām burām, visas ņem virzienu uz terases pusi.)

P i r m ā n ā r a

(nedroši tuvojas mironim). Kas viņš ir? ak, cik viņš daiļš! Saucāt Fēniksu! Viņš pateiks mums viņa vārdu.

Nāru koris.
Fēniks'! Fēniks'!

Fēnikss
(neredzams). Vai!

Nāru koris.
Vai!

Zemes trīce. Pērkoņa graudieni. Paliek gluži tumšs. Tikai baltās nāras saredz tumsā. Dobjie rūcieni zemes apakšā atkārtotās labu brīdi. Tumsa kļūst plānāka. Pie debesīm atspīd ugunīgiem burtiem: Ideāls miris. Nāru vaimanas atskan no jūras apakšas. Laivas sāk piestāties malā. Vīri, gaŗos mēteļos tērpušies, gausi, degošām lāpām rokā, kāpj uz terases.

Platōns.
Brīnums ir noticis. Nemirstīgais ir miris. Nekrietnais ir uzvarējis.

Augšā, kalnos atskan smieklī. Ugunīgais raksts pie debesīm nodziest. Mēness, pats vēl neredzams, atspīd kalnu galotnes. Uz vienas no tām sēž Zemes Kungs, milzīga auguma, tura starp ceļiem saspiestu cilvēka galvu.

Zemes Kungs
(k dzied pār jūru). Es esmu uzvarējis!

Atbalss
(kalnos un virs jūras). Es esmu uzvarējis!
(Platōns un citi vīri uz terases, raugās augšup, uz Zemes Kungu.)

Platōns
(sauc uz augšu). Slepkava nevar nekad palikt uzvarētājs priekš mūžības!

Zemes Kungs
(smejas augšā). Ak, jūs mazie dzīvnieki, kuri sen esat miruši. Iedomu pasaule nevar par šo valdīt, par kuŗu es valdu. Es neesmu slepkava. Ideāls pats izdzēra nāves zāļu kausu. Viņš gribēja mani izskaust iz pasaules, bet tā viņš nevarēja un nedrīkstēja, jo tā ir mana, mana mūžīgi! Visādi Ideāls lūkoja manu

cietoksni ieņemt, gan ar dziesmām, gan ar gleznām un dzeju. Bet priekš maniem kareivjiem ir saldās kokļu skaņas riebīgas čigas. Te valda griba, un paša labums ir par mērķi! Te danco uz zelta ripām laime. Un Mamōns algo katru censoni. Bet jūs ar savām iedomām, kaut jūs jel izputētu!

Dante

(pacel roku un to krata). Tu esi Zemes Kungs, bet tikai zemes... Skaiti savas dienas, jo tavš mūžs atbalstās uz laicības. Kad laicība beigsies, tad Ideāls piecelsies jaunā godībā.

Zemes Kungs.

Nav manim patikas, ar jums vēl tālāk runāt, jo jūs esat miroņi, bet es, es esmu dzīvs.

Platōns.

Dzīvs ir tas, kas meklē daiļo patiesību.

Zemes Kungs.

Klus' tu, ar tavām liesajām idejām. Un tava mīlestība ir vēl liesāka: es splauju uz taviem ideāliem!

Gete:

Brangs līdzeklis priekš neauglīgas zemes. Jo kur Zemes Kungs splauj, tur daba atpūšas un dabū jaunus spēkus. Nāc lejā, mutaini, tu varētu kļūt par labu Mefistofeli, tik tu rādies būt par daudz vienpusīgs.

Zemes Kungs

(nirgājas). Ak, tu tas esi, lielais meister, kas no palaidņa un vājprātīga iztaisīji svētuli un prātnieku. Vēl tavš Fausts nav paradīzē, kaut arī skaistās rīmēs tu to viņam pravieto. Un melis arī tu esi, jo Grietiņai bija vairāk bērnu; Inga, tas bija viens, ko tā diķī iesvieda. Bet Lienīte, jel neliedzies, tā bija no

tevis. Un tāpēc, ka tu biji grēcinieks, tu dariji Faustu svētu.

Š i l l e r s.

Viņš labi redz, tas saredz skabargas. (Sauc augšup.)
Vai tevim tiešām ir tāds prieks, par visu, kas daiļš,
tā smieties?

Z e m e s K u n g s.

Tu, Šillerīt? Ak, cik tu nevainīgs. Tev katra sie-
viete ir jaunava bez kļūdām. Bet pats kā vīrs tu ne-
rādies būt labs, jo tas, kas Franci fantazijā rada, tas
tiešām ir un paliek negēlis.

Š e k s p ī r s.

Viņš ir drāmatisks, tas vecis tur augšā, kalna galā.
Kā Šeiloks tas pastāv uz sava līguma un tiesībām.
Kā Hamlets tas ir cietsirdīgs pret mīlestību. Un kā
karalis Richards tas bendē dzīvības. Bet tomēr viņš
ir un paliek karikatūra. Teic, Heine, tu viņam kādu
prātīgu vārdu. Un tad nesīsim līķi laivā.

H e i n e.

Ko tu teici?

Z e m e s K u n g s.

Jel ļaujiet Indriķim nārās nolūkoties. Mopasāns,
Heine un Šekspīrs nekā tā nemīlē kā nāras un
cūkas... Heines ideāla es citādi neesmu redzējis kā
jāšus uz cūkas... Vai jūs, tur lejā, esat visi ideālisti,
kas atnākuši, savu kungu vest uz kapsētu?

N ģ c š e.

Lai pasaule tura savu vēderu, kad viņas kungs sme-
jas. Tiešām īstu nopietnību var tagad tikai ar pātagu
radīt. Nodiluši raksturi, nodiluši motīvi, nodiluši joki.
Un Ideāls guļ garšļaukus. Tas ir beigts.

Š o p e n h a u e r s.

Beigts nav beigts, bet ir sākums no cita. Griba to

gribēja beigtu, bet ne objektīvi, šis ir tik fēnomens, bet numenons ir neizbeidzams.

Platōns.

Tā arī es domāju. Un arī Ideāls nav miris, bet tikai pamiris, jo ideja priekš viņa būtības sūks jaunās, daiļās formās pasaules vielu.

Zemes Kungs.

Kā tad! Jūs gudrinieki, jums taisnība, jo manim arī nākotnē barības vajadzēs. Es paņemšu visu. (Kliedz.) Visu, visu!

Böklins.

Miroņu sala nav tomēr tik liela, ka tur visus varētu guldināt.

Bismarks.

To es jūtu, jo Gladstons manus sānus spiež, ja es Vilhelmam Lielajam negribu ribas ielauzt un pieklājīgi viņam došu vietu. Miroņu salā ir tiešām vairs maz telpu.

Niče.

Kurp tad jūs gribat Ideālu nest?

Zemes Kungs.

Ļaujiet, lai viņš trūd.

Heine.

Ideāls nav žīds, kristīgo vajaga apglabāt zvaniem skanot, un Herders lai tura kapa runu visās civilizētu tautu valodās.

Vagners.

Ideāls nav Meierbera un Heines radnieks. Viņš ir dzimis Saksijā no īstiem vāciešiem.

Li-Hung-Čangs.

Nē, viņš ir ķīnietis. Ķīnieši atrada pulveri, grāmatu drukāšanu, kompasu un arī ideālu.

Darvins.

Nē, biedri un brāļi. Pēc manas teorijas ideāls attīstījās līdz ar cilvēku.

Lamarcks.

Uzklausāt Darvinu!

Darvins.

Jā, mani brāļi, bērniem, sivēniem, cāļiem un teļiem ir viens un tas pats ideāls: būt apmierinātiem.

Šillers.

Czzhh! (Svelpj.)

Darvins.

Fon Šillera kungs, jūs gribat būt vēsturnieks un nezināt, ka ideāla pēc veda trīsdesmit gadu kaŗu. Vācijas ēstgriba pieņēmas, un viņa sāka noskārst, ka Itālija grib visus ideālus.

Galilejs.

Itālija nepazīst ideālu.

Garibaldijs.

Uja, cik nopietns! Es un Bismarks var runāt par ideāliem, bet ne Darvins un Galilejs.

Zemes Kungs.

Bēgat, kungi, dzīvājie tuvojas. (Tājumā dzirdams liels troksnis.)

Nīcše

(kad visi sāk kāpt lejup, nēdami Ideālu). Kā nāca, tā gāja. Tā ir pareizi. (Piesit ar āmuru pie klints.) Es lieku pamatu jaunai dzīvei.

Zemes Kungs.

Steidzaties, dzīvie nāk! (Visi pazūd aiz klintīm nokāpdami pie jūras.)

Hauptmanis

(nāk pa aleju). Es dzirdēju jūrā nogrimušo zvanu. Ideāls ir miris. Ko es iesāksu bez ideāla?

Zemes Kungs

(smiedamies). Raksti, raksti!

Hauptmanis

(pašapzinīgi, kā dzirdējis balsi no augšas). Kas tur no kalniem sauca?

Zemes Kungs

(k dziedz). Es!

Fēnikss.

Es!

(Divas atbalsis: es! es!)

Zudermanis

(iztrūcies pienāk, visapkārt skatīdamies). Vai tas ir tiesa, ka viņš miris?

Hauptmanis.

Diemžēl. Lūk, šē viņa liķis gulējis.

(Mēness pa tam uzkāpis augstāku un apspīd visu terasi.)

Zudermanis.

Reiz bija.

Zemes Kungs

(smiedamies). Pa kaķu laipu Ideāls nekad nav gājis. Kāpēc tad bēdāties?

Zudermanis.

Kas tur runā?

Zemes Kungs.

Laika gars.

(Tolstojs un Maksims Goņkijs nāk reizē.)

Goņkijs.

Vai te nav kur nebūt paslēpies kāds saules brālis?

Tolstojs.

Neviena zemnieka te neredz. Tā tad te nav patiesības.

Goņkijs.

Ej! Kas tur?

Zudermanis.

Kolēģi. Lūk, tur vēl citi nāk. (Bjernsons, Čehovs, Vildenbruchs, Ibsens, Karmen Zilva nāk.)

Tolstojs.

Kas tad te noticis?

Zudermanis.

Te nomiris Ideāls. Bet ne ēnas vairs no tā. Liķi būs kāds nozadzis.

Ibsens.

Ā! tas bija paredzams! Tautas ienaidnieks. Viņi to ir nogalinājuši. Varbūt viņš pats ir nogalinājies. Noziegums to apspieda.

Zilva.

Atļaujiet, ka arī sievietes izsaka savu dziļi sajūsto līdzjūtību.

Materlinks

(nāk svinīgi, sievu pie rokas vezdams). Nebaidāties! Neskumstiet! Monna Vanna ir cerībās. Jauns Ideāls drīzi dzims.

Visi.

Urrā! lai dzīvo Materlinks!

Zemes Kungs

(smejas). Ha! ha! ha!

Atbalsis

(kalnos un virs zemes atbalsis). Ha, ha, ha!

(Tālumā no miroņu salas atskan miroņu dziesmas, Ideālu apglabājot.)

T o l s t o j s

(raugās domīgi uz jūru). Ko mēs iesāksim? Klau, viņš taču ir miris. Un Monna Vanna nevar nekā dzemdēt, jo viņa apgalvo, ka tai ar Princivaliju...

G o r k i j s.

Paliksim par baskājiem.

Z i l v a.

Es jūs, kungi, ielūdzu pie sevis uz vakariņām. Jums varbūt būs interese redzēt manu rakstāmu mašīnu, kuŗu es jums, Zudermana kungs, ļoti ieteicu.

(Žurnāla „Die Woche“ reporters pieskrej, aizelsies, ar fotografijas aparātu rokās.)

R e p o r t e r s.

Lūdzu, augsti godātās dāmas un augsti godātie kungi, brīdi izturēties mierīgi: jaunākais uzņēmums priekš „Die Woche“!... Tā, pateicos!

(Priekšgars krīt.)